

Critical Care Protocol

Protocol คืออะไร ?

อ.นพ.รัฐภูมิ ชามพูนท

หน่วยโรคทางเดินหายใจและเวชบำบัดวิกฤต

ร.พ.พุทธชินราช จ.พิษณุโลก

โพรโทคอล หรือโปรโตคอล (protocol) ความหมายในภาษาไทยใช้คำว่า เกณฑ์วิธี คือข้อกำหนดหรือข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเพื่อให้การติดต่อสื่อสารในระบบเครือข่ายทำงานได้ด้วยกันทั้งระบบ คำว่า protocol ส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้เรียกในการสื่อสารระหว่างคอมพิวเตอร์ที่ถูกเชื่อมโยงกันไว้ในระบบ ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ซึ่งประกอบด้วยกฎต่างๆ สำหรับรูปแบบการสื่อสารเฉพาะรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ในทางการแพทย์ protocol มักจะใช้ในความหมายของชุดของข้อกำหนดหรือกฎที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ในองค์กรหรือในโรงพยาบาล โดยหวังผลนำไปใช้เฉพาะในองค์กร หรือกลุ่มงานเพียงเท่านั้น อาจประยุกต์หรือดัดแปลง เพื่อนำไปสู่การใช้ในองค์กร หรือกลุ่มงานภายนอกได้ถ้าได้รับการยอมรับจากองค์กร หรือกลุ่มงานอื่น จึงอาจมองว่า protocol เป็นเพียงข้อตกลงที่กระทำร่วมกันภายในองค์กรหรือโรงพยาบาลเท่านั้น การสร้าง protocol ทางทางการแพทย์ส่วนใหญ่จะเน้นสู่การนำไปใช้ได้จริง มีการใช้หลักฐานทางการแพทย์

แพทย์เข้ามาร่วมในการพิจารณาด้วย แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ลงในรายละเอียดมาก และมักจัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญในองค์กรหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติและมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาใน protocol นั้น ๆ การนำ protocol ไปใช้ ขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำไปใช้และความเข้มงวดของการนำ protocol ไปใช้ ซึ่งในบางครั้ง protocol อาจมีการนำไปใช้ได้ถึงเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์

ส่วนคำว่า clinical protocol หรือ research protocol จะมีความหมายจำเพาะลงไปมากกว่า มักใช้ในการอธิบายข้อกำหนดหรือข้อตกลงในการทำวิจัยหรือการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น การวิจัยยา A เทียบกับยา B ผู้เข้าร่วมงานวิจัยต้องปฏิบัติตาม protocol การเข้าร่วมวิจัยดังนี้ เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางเวชปฏิบัติ (clinical practice guidelines) การจัดทำ clinical practice guidelines จะมีรายละเอียดในการจัดทำโดยใช้หลักฐานทางการแพทย์เข้ามาร่วมในการพิจารณาเป็นส่วนใหญ่

จัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก มักเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่ได้รับการยอมรับในสังคม เช่น ราชวิทยาลัยสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น หวังผลในการนำไปใช้ให้ครอบคลุมและกว้างกว่า protocol แนวทางของการจัดทำ clinical practice guidelines จึงอยู่ในรูปแบบที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในทางทฤษฎี อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติการนำ clinical practice guidelines ไปใช้มักถูกจำกัดด้วยปัญหาหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของระบบและสถานที่ ลักษณะของการนำไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อความยากลำบากในการนำ clinical practice guidelines ไปใช้ในชีวิตจริง จึงทำให้ในบางครั้งมีการทำ protocol ซึ่งประยุกต์มาจาก clinical practice guidelines ซึ่งจัดทำโดยได้รับความเห็นชอบจากคนส่วนใหญ่ในองค์กรหรือหน่วยงานในพื้นที่ ทำให้ได้

รับการยอมรับในการนำไปปฏิบัติมากกว่า และในกรณีที่มีปัญหาในการนำไปใช้ก็สามารถปรับปรุง protocol ได้โดยไม่ยุ่งยากเพื่อนำไปสู่การใช้ในชีวิตจริงของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น

อาจสรุปได้ว่า medical protocol คือ ข้อกำหนดหรือกฎที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ในองค์กรหรือในโรงพยาบาล โดยหวังผลนำไปใช้เฉพาะในองค์กรหรือหน่วยงานเพียงเท่านั้น อาจมีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในบริบทขององค์กรหรือหน่วยงาน โดย protocol ที่นำไปใช้ต้องเป็นที่ยอมรับในทางการแพทย์จากผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ medical protocol นั้นต้องนำไปสู่การดูแลรักษาผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

